

Кравченко В.Д. студентка групи 035-24-5, кафедра перекладу
Науковий керівник: Шистко А.О., старший викладач кафедри перекладу
(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна)

СПОСОБИ ТВОРЕННЯ ПОХІДНИХ ІМЕННИКІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА НІМЕЦЬКІЙ МОВАХ

Мова є унікальним виміром, який збагачується з кожним поколінням людей, які її несуть. Англійська та німецька мови не є виключенням. Як і багато інших мов, вони перебувають у стані постійного розвитку і потребують нові слова для опису нових концепцій, технологій та соціальних змін. Похідні іменники відіграють ключову роль у цьому процесі, забезпечуючи мовам гнучкість і здатність адаптуватися до нових реалій.

Обидві мови використовують різні методи словотворення, такі як афіксація, складання, конверсія, усічення та ін. Ці механізми дозволяють створювати нові слова з існуючих коренів, розширюючи лексичний запас мов. Проте, залежно від мови, порівняна кількість використаних методів буде відрізнятися, враховуючи мовні особливості. Не можна не сказати, що важливу роль у поповненні лексики індоєвропейських мов відіграє процес універбації, який визначають як перетворення словосполучення на слово із залученням до цього процесу дериваційних афіксів, що оформлюють структуру іменників, прикметників та дієслів [1]. Наприклад, англійська мова має більшу гнучкість у конверсіях та скороченнях, а от німецька відзначається продуктивним складанням іменників та чіткою системою афіксації. Саме розуміння того, як утворюються нові слова, що збагачують лексичну скарбничку, визначає актуальність теми дослідження. Крім того, цей розгляд допоможе усвідомити внутрішню структуру мови та її постійний розвиток.

Метою дослідження є аналіз способів утворення похідних іменників в англійській та німецькій мовах, порівняння основних методів словотворення і виявлення відмінностей їх використання в цих двох мовах, розгляд, як ці методи впливають на розширення лексичного запасу та здатність носія опановувати нову лексику.

Найбільш поширеним та продуктивним способом утворення похідних іменників як в англійській, так і в німецькій мові є метод афіксації. Під цим способом мається на увазі додавання афіксів – префіксів та суфіксів до основи слова і тим самим утворення нового слова з певним змістом. Наприклад, маємо в англійській мові суфікс «-ness», що додається до прикметника або дієприкметника для утворення абстрактного іменника. Тож маємо «happy» + «-ness» = «happiness». Чи «brother» + «-hood» = «brotherhood», де «-hood» говорить нам про «стан або стан буття» [2]. Ці суфікси дуже допомагають у визначенні того, до якої частини мови відноситься те чи інше слово. Для користувачів і носіїв англійської, суфікси є «рятівниками» у збагаченні лексичного багажу. Префікси в англійській мові зазвичай змінюють значення іменника на протилежне. Якщо візьмемо вже змінене слово «happiness» із префіксом «un-», отримаємо зовсім протилежне значення – «несчастя», як і у випадку з «order» + «dis» = «disorder», в значенні «безлад». В німецькій мові, суфікси є не менш важливими. Потреба визначати рід іменника стає суттєво легшою за допомогою таких суфіксів, як «-heit» чи «-keit», що вказують на жіночий рід і виконують схожу із англійськими «-ness», або «-ity» функцію, а саме характеризують стан, якість чи властивість поняття. Наприклад, «Freiheit», в значенні «свобода», чи «Möglichkeit», в значенні «можливість». Зрозуміло, що це похідні іменники від слів «frei» – «вільний» і «möglich» – «можливий». Однак, префікси також утворюють нові слова, зазвичай уточнюючи його контекст або надаючи нові відтінки значення. Префікс «über-» часто вказує на перевищення чи інтенсивність, як зі словом

«Überfluss», де саме слово «Fluss» несе геть інше значення – «річка». Чи префікс «er-», що утворив від «folgen» (слідувати), слово «Erfolg», що значить «успіх».

Наступний спосіб, який дійсно цікаво спостерігати – метод складання, тобто поєднання двох чи більше слів в одне нове. В англійській мові зазвичай бачимо цей спосіб під час складання іменників, коли поєднуємо дві основи. Вони можуть бути як без дефіса «toothbrush» (поєднання слів зуб та щітка, що дало нам зубну щітку), так і з ним «mother-in-law» (тесть/теща). Стосовно німецької, то складання також має важливе значення, оскільки дозволяє створювати довгі іменники, що вже із самого слова наштовхують нас на конкретний предмет чи явище. Слово «Krankenhaus» складається зі слів «хвороба» та «будинок», що в поєднанні дає нам асоціацію про головне значення слова – «лікарня». Або «Flughafen», поєднання слів «політ» та «порт», що в кінці дають цілком зрозуміле значення «аеропорт». Цей метод і дійсно дозволяє створювати нові терміни для специфічних понять, при цьому залишає слова зрозумілими і колоритними.

Спосіб конверсії можна спостерігати, коли слово, без зміни своєї форми, переходить в іншу частину мови. Насамперед в англійській, цей метод словотворення є дуже поширеним, особливо коли говоримо про перехід із дієслова в іменник. Наприклад, «to walk» (гуляти) змінюється на «a walk» (прогулянка), чи «to drink» (пити) на «a drink» (напій). Німецька мова не має такого виразного використання цього способу, але він теж використовується. Це насамперед через те, що в німецькій є чітка необхідність у використанні артиклів або інших допоміжних слів для вираження нової частини мови. Наприклад, слово «fahren» (їхати) може перетворитися «das Fahren» (поїздка).

В англійській мові не менш поширеним є спосіб усічення, коли довгі слова скорочуються до більш коротких і зручних. Тенденція носіїв цієї мови полягає в тому, щоб вимовляти всі слова швидше та зручніше, тому цей спосіб є, на мою думку, досить важливим для них. Побачити можемо такі перетворення, наприклад, як «advertisement» на «ad» (реклама), чи «refrigerator» на «fridge» (холодильник). Щодо німецької, то ми також можемо це спостерігати, оскільки кожна мова має свої скорочення для зручності, однак не так поширено. Прикладом є скорочення слова «Universität» до «Uni» (університет), або «Rechnung» до «Rech» (рахунок). В цьому разі значення слова зберігається, але робить його більш компактним, що в мові великих та довгих слів, є цілком корисним.

Хоч англійська та німецька мови мають багато спільних словотворчих процесів в контексті утворення нових похідних іменників, існують й помітні відмінності, зумовлені мовними структурами. В німецькій мові спостерігається спосіб складання слів, для утворення складених іменників, коли в англійській це не є досить поширеним. На заміну цьому використовується спосіб конверсії, що дозволяє створювати нові іменники без додавання афіксів, тільки по перевіривши їх в іншу частину мови. Щодо афіксального методу, то однією з важливих відмінностей є те, що в німецькій мові правила афіксації є більш чіткими. Вони охоплюють не лише суфіксальні, а й префіксальні елементи, що дає широкі можливості для утворення нових слів, даючи змогу варіювати використання як префіксів, так і суфіксів. У свою чергу, в англійській мові префіксальні елементи менш продуктивні, і їх використання значно обмежене порівняно з суфіксами. В англійській мові більшу роль у словотворенні відіграють саме суфікси, які здатні значно змінювати значення кореня та утворювати нові лексичні одиниці.

Таким чином, проаналізувавши матеріал дослідження ми прийшли висновку, що англійська та німецька мови мають середні способи утворення похідні іменників, але частота та актуальність використання кожного підходу залежить від структурних особливостей мови, не зважаючи на те що обидві знаходяться в одній мовній родині. Подальше дослідження цієї теми, приведе нас до кращого розуміння розвитку різних засобів мовної комунікації та утворення нових лексичних одиниць в сучасних мовах.

Список використаних джерел:

1. Шистко А.О. Принципи визначення універбації в українській, англійській та німецькій мовах. *Ukrainian sense*. 2024.Т. 17, № 2. С. 137-144. URL: <https://surl.li/cjbiqv> (дата звернення: 17.03.2025).
2. Harper, D. *Online Etymology Dictionary*. URL:<https://www.etymonline.com/> (дата звернення: 17.03.2025).